

Voorzitter,

In de politiek proberen we vooruit te kijken en te voorspellen wat er gaat gebeuren. Achteraf weten we vaak pas of de keuze die we gemaakt hebben, goed is geweest. Of ons beleid heeft uitgepakt zoals we dat verwacht en bedoeld hadden. Logischerwijs hadden we dan vaak achteraf andere keuzes gemaakt. Daarom wil ik het vandaag anders doen. Ik wil u niet mee terugnemen in de tijd, maar u meenemen naar 2023. Ik spreek een Zwollenaar, genaamd Peter.

Peter kampt dagelijks met uitdagingen op het psychische vlak. Hij is in 2023 bijna 50 en is vanaf zijn 30e psychisch kwetsbaar. Samen met hem kijk ik terug op de laatste jaren. In 2023 heeft Peter het goed.

- Hij is blij dat er de afgelopen jaren veel meer variatie mogelijk is in de hulp en de ondersteuning die hij krijgt. Vroeger had hij eigenlijk maar twee opties: begeleiding thuis of dagbesteding. Nu kan hij beter zorg op maat kiezen. Alleen, in een kleine groep, in een grote groep. Zorg van mensen die hij kent en vertrouwt, professionals en vrijwilligers.
- De hulp thuis is gelukkig niet veranderd de laatste jaren. Dat heeft hij ook wel nodig. Zeker als het spannend wordt en zijn kwetsbaarheid het grootst is.
- Het is vooral fijn dat er nu extra hulp buitenshuis is gekomen. Peter kwam daardoor in contact met mensen die kampen met dezelfde uitdagingen. Hij kwam er zelf achter dat er heel veel mensen worstelen met dezelfde zaken, bijvoorbeeld de administratie. Met een klein groepje neemt hij elke week de binnengekomen facturen en formulieren door. Samen bedenken ze wat voor die week hun individuele doelen zijn. Het groepje wordt ondersteund door een professional. Dat geeft vertrouwen en het neemt veel onzekerheid weg.
- Vroeger was Peter altijd bang dat hij met zijn psychische uitdagingen niet zelfstandig kon wonen. De gedachte aan een instelling maakte hem bang. Gelukkig woont Peter op zichzelf in een klein flatje in de Aa-landen. De buurman weet van zijn psychische uitdaging en houdt hem een beetje in de gaten. Er zijn altijd mensen op afroep beschikbaar met kennis over zijn aandoening. Soms gaat het om zorg, soms om antwoorden. De ene keer is er een hulpverlener, de andere keer een ervaringsdeskundige. Ze zijn allemaal in dienst bij het Sociaal Wijk Team of een zorgaanbieder.
- Peter gaat geregeld naar de herstelacademie. Enerzijds is hij vrijwilliger en ondersteunt anderen waar hij kan vanuit zijn eigen ervaringsdeskundigheid. Daarnaast kan hij, buiten diagnostische kaders om, werken aan zijn eigen herstel. Dit is voor Peter een grote verandering. Niet langer gestigmatiseerd worden, door zichzelf en door anderen, maar volledig participeren en kennis delen.
- Natuurlijk wordt er periodiek gekeken of Peter nog de juiste ondersteuning krijgt. Hij kan daarbij rekenen op een onafhankelijke cliëntondersteuner. De is voor Peter een hele geruststelling. Hij zag vroeger altijd enorm op tegen de keukentafelgesprekken.
- Hij heeft eigenlijk niets te klagen, maar hij weet dat hij met zijn klachten terecht kan bij de ombudsman Sociaal Domein. Daar hoort hij goede verhalen over.
- Een van de dingen die Peter het meest waardeert, is dat hij als ervaringsdeskundige mee kan praten om het beleid van de gemeente en de aanbieders beter te maken. Sinds een aantal jaren zijn beleidsstukken ook veel beter leesbaar voor mensen die niet dagelijks in de politiek actief zijn. Hij vindt het fijn om een bijdrage te kunnen leveren. Wederkerigheid vindt Peter erg belangrijk.

- Peter vertelt dat hij blij is dat in 2019 door het college besloten is om dingen drastisch anders te gaan doen. Er werd bewust gekozen om de goede dingen te behouden en concrete stappen te maken naar een inclusieve samenleving waarbij iedereen met een zorgvraag zich veilig en thuis voelt in Zwolle.

Voorzitter,

Het verhaal van Peter geeft ons de kans om het nu goed doen. Nu, in het heden.

GroenLinks stelt al sinds 2014 vertrouwde zorg centraal. Het moet passen bij de inwoner, hem en haar verder helpen, door een vertrouwde hulpverlener worden geboden. Voor ons staat de cliënt centraal, dat betekent dat we de positie van de cliënt willen versterken. Meer zeggenschap, meer mogelijkheden voor ondersteuning en geen angst om aan te geven als iets niet goed gaat. Peter ervaart dat in 2023 ook zo.

Helaas is de situatie nu nog anders. In een meerjarig onderzoek, onder meer uitgevoerd in Zwolle, constateerden vorig jaar de onderzoekers (p.243): Cliënten verzetten zich (..) opvallend weinig wanneer ze ontevreden zijn. Ze lijken vaak overrompeld, hebben (..) schaamte en bescheidenheid. (..) In onze 6 gemeenten zijn we (..) cliëntondersteuners in de praktijk niet tegengekomen". GroenLinks rekent erop dat het college bij de uitwerking van de maatregelen hier rekening mee houdt.

GroenLinks ziet dat dit college geen overhaaste stappen zet, keuzes maakt op basis van goede analyses. Dat laatste mag van ons nog wel een tandje scherper. Gebruik alle cijfers die we hebben als aanleiding voor het gesprek: wat is er aan de hand? Met een goede duiding kom je sneller tot een oplossing die gaat werken.

Voorzitter, ook onze fractie kreeg de afgelopen weken veel reacties, rechtstreeks en via sociale media. De vragen die opkomen zijn terecht. Het helpt dan om uit te leggen waar we mee bezig zijn, merk ik.

Dat begint met waar het voorstel 'Samenspel in het sociaal domein' NIET over gaat:

- Dit voorstel gaat NIET over het stoppen met professionele hulp voor mensen die stevige ondersteuning nodig hebben. Zoals de moeder die zich dat in de informatieronde afvroeg voor haar kind. En het gaat ook niet over de intensieve ondersteuning van dak- en thuislozen.
- We gaan NIET snijden in het voorveld (blijft een vreselijk woord. Hoofdveld is al beter, maar misschien is algemene ondersteuning – naast maatwerkondersteuning – nog beter). We versterken het juist door minder individuele begeleiding en méér gezamenlijke ondersteuning. Gezamenlijke ondersteuning, onder begeleiding van professionals. Hopelijk kunnen vrijwilligers soms ook wat doen.

Waar hebben we het dan vanavond wél over? Over creatieve manieren om welzijn, vrijwilligers, naasten mogelijkheden te bieden er voor inwoners met een kwetsbaarheid te zijn. Maar ook over de gezamenlijke ondersteuning, waar ik het over had. Hulp buitenshuis noemt Peter het. Een klein groepje dat met een professional aan de slag gaat, in plaats van bijvoorbeeld 5 hulpverleners die 5 keer hetzelfde bij iemand thuis doen. Inritsen zou ik het willen noemen, inritsen van algemene ondersteuning en een deel van de individuele ondersteuning, tot die gezamenlijke ondersteuning. Met de wetenschap dat dit soms veel inzet vraagt van de professional. Niet iedereen heeft de vaardigheden die nodig zijn om de

deur uit te komen en dan op de juist plek aan te komen. Aan de andere kant vraagt het ook veel van hulpverleners. De neiging om te helpen is niet altijd het beste om dan ook te doen.

Voorzitter, we staan aan het begin van de ontwikkeling van een Zwols model. Wij zien een mooie aanzet om dat tot een succes te maken. GroenLinks heeft wel een zestal vragen en aandachtspunten:

1. Hoe organiseer je de betrokkenheid van cliënten bij het beleid? De slogan van de organisaties die bij het VN-verdrag voor inclusie betrokken zijn is: "Niets over ons, zonder ons" Volgens ons kan daar hier en in algemene zin nog een tandje bij. Naast de nuttige adviezen van de Participatieraad willen we graag eigentijdse betrokkenheid, bredere betrokkenheid. Zoek cliënten op, individueel en in georganiseerd verband. Wij zullen als fractie zelf op 14 mei het gesprek aangaan met individuele cliënten, daar nodigen we onze collega's graag bij uit. Hoe ziet het college de betrokkenheid van cliënten, bij de verdere uitwerking?
2. De gezamenlijke ondersteuning komt het best tot zijn recht als sprake is van een combinatie van professionele en informele zorg. Dat kan scherper, dan in de nota nu staat. Natuurlijk gaan we het bestaande voorveld versterken, maar GroenLinks wil juist ook nieuwe vormen laten ontstaan. Waarbij altijd een professional met verstand van zaken betrokken is, maar in nauwe en goede samenwerking met mantelzorgers, vrijwilligers, naasten. Het inritsen waar ik het eerder over had, niet iets over de schutting gooien naar het voorveld. Ziet het college dat ook zo?
3. Het Zwols model vraagt een slimme manier van organiseren van de toegang en de inkoop. GroenLinks wil over de kaders van de inkoop graag nog een voorstel naar de raad, voor eind dit jaar de voorbereidingen voor de inkoop 2021 starten. Voor ons blijft daarbij een van de grootste dilemma's de afweging tussen keuzevrijheid en flexibiliteit. Als kleinschalig en specifiek nodig is/ gewenst door cliënt, moet dat mogelijk blijven. Soms zijn meerdere autootjes bij hoogbouw niet erg (in reactie op minister De Jonge). Maar als je als organisatie tientallen cliënten hebt, kun je veel makkelijker schakelen. Karel zit er even doorheen, dan geven we die extra aandacht. Tanja doet het goed, zij kan wel even met wat minder hulp toe.
4. De integraliteit van het beleid. Als sinds 2013 hamert mijn fractie daarop. Wij begrijpen dat we nu eerst over collectivisering praten en pas later over de hervorming, daar hebben wij als raad zelf om gevraagd. Maar inwoners én professionals volgen het niet. Wij willen het college vragen om op een geschikt moment te komen met een beleidsplan Sociaal Domein, waar alles in staat. Van inloopvoorzieningen tot beschermd wonen, van tuinieren voor kinderen tot pleegzorg, van de maatschappelijke opgave tot de betrokkenheid van inwoners.
5. Wij merken dat er recent onrust is bij een aantal locaties voor dagbesteding. De Werkelaar, De Handschoen worden door de zorgaanbieder stilgelegd, WZCO ging onlangs failliet. Tegelijk horen we al jaren signalen dat werkgevers onvoldoende mensen kunnen vinden, zoals Erik Dannenberg dat noemt, die nabij de arbeidsmarkt staan. Is het college van plan om ook hier WMO-dagbesteding en beschut werk in te ritsen? In te ritsen tot een gezamenlijke ondersteuning. Met aandacht voor de inwoner én de werkgever.
6. Tot slot specifiek de jeugd. Als je het vergelijkt met andere gemeenten, is hier relatief veel inzet op de GGZ-hulp voor jongeren. Ik wil het college oproepen ook hier goed naar gezamenlijke voorzieningen te kijken. Kan hier meer ingeritst worden, zonder dat de professional buiten spel staat? Meer concreet vraagt GroenLinks of het college bereid is het actieprogramma Dak- en thuisloze Jongeren 2019 -2021 te omarmen en één van de 10 pilotgemeenten te worden voor de

aanpak van staatssecretaris Blokhuis: niet loslaten tot op alle leefgebieden een oplossing in zicht is.

Voorzitter, ter afronding nog een belangrijke conclusie van de onderzoekers waar ik eerder naar verwees (p.240). “Dat de decentralisaties zonder grote rampen verlopen is in hoge mate te danken aan de inzet en toewijding én aan het stille verzet van de professionals <in de wijkteams>. (..) Zij blijven zelf nadenken en zelf zoeken naar creatieve oplossingen. (..) Zij staan er vaak alleen voor en moeten zelf manieren zien te vinden om met tegenstrijdige opdrachten en onhaalbare verwachtingen om te gaan.” Mijn vertaling van deze conclusie: haal meer verhalen uit de praktijk op en vertaal dit naar beleid. In die verhalen zitten ook de juiste indicatoren verscholen om het beleid te kunnen monitoren. Bijkomend voordeel is dat medewerkers van de wijkteams en van zorgaanbieders zich betrokken voelen, begrijpen en uitstralen wat het doel van het beleid is. Tegelijkertijd moeten we het met elkaar doen. Al eerder pleitte ik ervoor de indrukwekkende korte film die Amsterdam maakte, over inwoners met een verstandelijke beperking, naar Zwolle te ‘hertalen’. Onbekend maakt onbemind. Dus als we iedereen zo normaal mogelijk willen laten meedoen, dan helpt het als het huidige onbekende in 2023 in heel Zwolle bekend is. Ook die verhalen moeten we dus ophalen.